

Kateřina Gregorová

Multiple sentence as a style marker of academic prose: Analysis of sentences composed of five and more finite clauses

Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, 2007

Posudek diplomové práce

Předložená diplomová práce je pozoruhodná už rozsahem materiálu, který zpracovává. Autorka analyzuje 200 složitých souvětí nejméně o pěti větách, která obsahují celkem 1157 vět hlavních a vedlejších. Hlavním cílem práce je zjistit, zda složitá souvětí mohou fungovat jako stylový ukazatel. Autorka navazuje zejména na diplomovou práci Ludmily Poláčkové (2000). Zabývá se však jen odborným stylem a všímá si souvětí o větším počtu vět.

Autorka charakterizuje složitá souvětí v odborném stylu pomocí řady parametrů: hustoty výskytu složitých souvětí o pěti a více větách měřené počtem slov nutných k získání 50 dokladů těchto souvětí v souvislém textu, počtu hlavních a vedlejších vět a vztahů mezi větami hlavními včetně prostředků vyjádření těchto vztahů, typů vedlejších vět a jejich syntaktických funkcí, hloubky závislostních vztahů v souvětí. Navrhuje vlastní způsob grafického znázornění struktury složitého souvětí, který zahrnuje všechny tyto parametry. Zde se autorka šťastně odchýlila od lineárního zápisu Poláčkové a přehledně naznačuje i hloubku závislostních vztahů. Rozbor všech použitých vět zaznamenaný tímto systémem tvoří 73 stránkovou přílohu práce.

Syntakticko-sémantická charakteristika vedlejších vět vychází z Poláčkové a kombinuje účelně pohled anglických a českých gramatik. Autorka uvažuje jako větu jen strukturu s určitým tvarem slovesným, i když konstatuje, že nefinitní věty jsou v jednom z textů zastoupeny podstatnou měrou.

Diplomová práce potvrdila do značné míry závěry Poláčkové: složitá souvětí mohou fungovat jako stylové indikátory. I přes rozdíly mezi jednotlivými texty lze vysledovat některé obecné tendence v užívání souvětí o pěti a více větách v odborném stylu (ve společenských vědách). Výrazně převládají souvětí podřadná, nejčastěji se vyskytuje souvětí o jedné větě hlavní a čtyřech větách vedlejších. Z vedlejších vět jsou nejvíce zastoupeny věty vztahné, méně věty obsahové a věty příslovecné tvoří nejmenší skupinu (z nich jsou nejčetnější věty podmínkové, časové a důvodové). V poměrném zastoupení typů vedlejších vět nachází autorka řadu rozdílů mezi zkoumanými texty. Pokud jde o převládající syntaktickou funkci nominálních vět, rozchází se výsledky práce se závěry Poláčkové: zatímco v její práci se nejčastěji objevovaly nominální věty ve funkci podmětu, zde je jejich nejčastější funkcí předmět. Podmětné věty jsou typicky extraponované. Přehlednosti a jednoznačnosti textu napomáhá i explicitní vyjádření parataktických vztahů spojovacími prostředky.

Problematika složitého souvětí je zpracována velice pečlivě, veškeré výsledky jsou kvantifikovány v tabulkách v kapitole 5.

Dotazy a poznámky k jednotlivostem

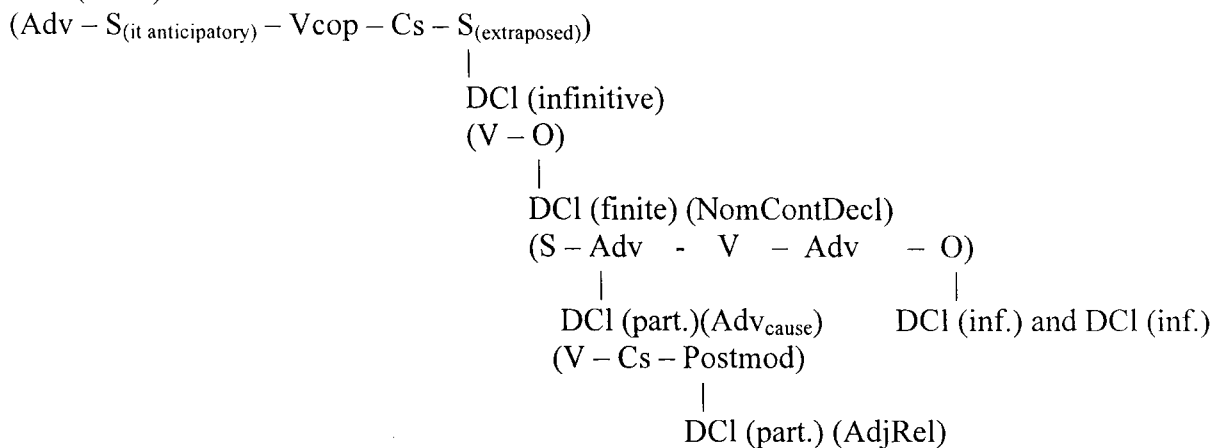
Sloveso označující získávání excerpt je v češtině *excerpovat* (nikoli *excerptovat*, str. 81).

Autorka zmiňuje u každé charakteristiky souvětí rozdíly mezi jednotlivými zkoumanými texty. Bylo by možná zajímavé tyto rozdíly shrnout – jsou dány autorským

stylem, adresátem textu nebo i povahou příslušné vědní disciplíny? Mohl by mít na uplatnění složitějšího souvětí v odborném stylu vliv rozdíl mezi humanitními a přírodními vědami?

Zejména na základě Lyonsova textu se nabízí otázka, proč byly jako věty chápány pouze věty s určitým tvarem slovesným. Myslím, že nefinitní vedlejší věty jsou pro odborný styl příznačné, přispívají ke komplexnosti souvětí stejnou (ne-li vyšší) měrou jako věty finitní a stejně jako věty finitní mohou do souvětí přidávat další rovinu závislostních vztahů. Je to dobře vidět např. v Ly19 (str. vii) „... *then it is not difficult to see that the passions, being sensations resulting from associating pain or pleasure with people, things or events, will naturally incline us to seek out the source of the pleasure and to avoid the sources of pain.*“ V této části souvětí nalézá autorka jen dvě věty (predikáty podtrženy), ale zahrneme-li do popisu i věty nefinitní (infinitivní a participiální), počet vět vzroste a závislostní vztahy se prohloubí (ale možná i zpřehlední):

MCI (finite)

K příkladu Ly5 (str. iii): jak jsou hodnoceny případy elipsy, proč ne/mohou být pokládány za samostatné věty? („... *they prepare their body, so that the feeling of fear incites it to desire to fly, that of courage to desire to flight, and so on.*“)

Závěr

Předložená práce zcela splňuje požadavky kladené na diplomové práce. Je zajímavým příspěvkem k charakteristice odborného stylu a díky precizní a pečlivě zdokumentované analýze zkoumaného materiálu (včetně metodologie záznamu struktury složitějšího souvětí) se může stát východiskem dalšího výzkumu (stylové ukazatele, syntaktická stavba složitějšího souvětí). Diplomovou práci doporučuji k obhajobě a předběžně ji hodnotím jako výbornou.

V Praze 12.9.2007

PhDr. Markéta Malá, Ph.D.